

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי

אגף בכיר השירות
הפסיכולוגי ייעוצי | אגף א' לחינוך
הגיל הרך

ימי זיכרון בלב המלחמה

ליווי רגיש ותואם גיל של ילדי גני הילדים
ב"חודש התקומה" – המלצות לצוותי הגנים

מנהלות גן יקרות

החל מתאריך 1.5.2024 תציין מערכת החינוך את "חודש התקומה" בו יחולו יום הזיכרון לשואה ולגבורה, יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ולנפגעי פעולות האיבה, יום העצמאות, ל"ג בעומר, יום ירושלים ויום האחדות. "חודש התקומה" פוגש אותנו בעמדה של כאב טרי ורחב היקף. החברה בישראל מתמודדת עם סדר גודל בלתי נתפס של הרוגים ונפגעים, ועם הדאגה לשלום החטופים.

במציאות הכואבת נשאלת השאלה **איך מציינים ימי זיכרון בלב המלחמה והכאב?**

רגע לפני שתקראו את המסמך אנו מזמינים אתכן לעצור לרגע ולזהות מה מעוררת בכן המחשבה על ימי הזיכרון הקרבים ובאים. חשוב שתהיו קשובות לליבכן ולתחושות שיצופו בכן, ושתתנו מקום לחוויה האישית שלכן; לדאגה, לכאב, לאובדן, לצער שחוויתן אתן או שחוו הקרובים לכן **ולתקווה שאתן מחזיקות.**

בחודש התקומה תשפ"ד, עת נציין את המועדים הלאומיים, ננוע בין עזב לשמחה ובין שבר לתקומה. בצל היגון נדגיש את התקווה והחוסן, ונתעכב על ערכי הערבות ההדדית, הרעות, האכפתיות והשייכות.

החגים, המועדים וימי הזיכרון הם חלק בלתי נפרד מההוויה החינוכית, כבר בגיל הצעיר. ציון החגים והמועדים בגני הילדים מאפשר פיתוח זיקה ושייכות לקהילה ויצירת אווירת חג או מועד.

מה נבקש להנכיח ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל תשפ"ד?

הבעת תמיכה

יום הזיכרון כהזדמנות לממש את המחויבות שלנו לחבק, להוקיר ולתמוך באופן מסור וקרוב במשפחות הנופלים והנרצחים ובמשפחות החטופים.

חיבור לצער

יום זה מאפשר לקהילת הגן להתחבר לצער ולעצב בהתאמה לגיל ולשלב ההתפתחותי של הילדים.

חיבור לתקווה

שיח ומחשבות על תקווה וחיבור ליום שאחרי המלחמה, מחשבות על חיים מוגנים של ביטחון ויציבות.

בהיותכן חלק מהמבוגרים המשמעותיים בחיי ילדי הגן, הרי שאתן מהוות עבורם מקור לביטחון בימים של שגרה ובימים של מלחמה ומשבר. את המציאות שהם קולטים מפרשים הילדים דרך עיני המבוגרים המשמעותיים בחייהם שתפקידם **לסייע בקבלת המידע בהתאמה לגיל ולשלב ההתפתחותי**, לתווך את המידע וליצור אווירה מרגיעה ויציבה.

1 יש להיערך מבעוד מועד באופן המותאם לצורכי הקהילה ולמאפייני הגן. ככל שהצוות וההורים יהיו שותפים לתהליך מבעוד מועד כך הם יוכלו לחוש מעורבות ולראות בחודש החינוכי הזדמנות ליהוי כוחות ההתמודדות הקהילתיים.

2 מיפוי מעגלי פגיעה מבעוד מועד יסייע לאתר **אנשי צוות, ילדים ומשפחות במעגלי פגיעה קרובים שזקוקים לרגישות גבוהה ולתשומת לב מיוחדת:**

- קרוב משפחה שנהרג השנה
- קרוב משפחה שנהרג בעבר
- קרוב משפחה חטוף
- קרוב משפחה ששב מהשבי
- קרוב משפחה עם משבר משפחתי מורכב
- קרוב משפחה מדרגה ראשונה מגויס
- ילדים או אנשי צוות שמשפחתם מפונה מביתם בהווה או בעבר

יש לגלות רגישות לכל הילדים והמשפחות במעגלי הפגיעות שתוארו, בדגש על משפחות שחוו שכול ואובדן או משפחות חטופים. חשוב לתת מקום לדרכי ההתמודדות השונות של כל משפחה ולפעול בתיאום וברגישות. **בכל התלבטות מומלץ לפנות למערך התומך של הגן העומד לרשותכן.**

3 נשמור על שגרת יום מוכרת, אשר משרה על ילדי הגן תחושת ביטחון.

נגלה רגישות והכלה כלפי מגוון התגובות שיעלו ילדי הגן.

5 במידה שידוע מראש כי מי מנשות הצוות הקבועות תעדר בימי הזיכרון מסיבות אישיות ומשפחתיות - חשוב לוודא שהמחליפה מכירה את התכנון וההנחיות החינוכיות לימים אלה.

6 נתכנן את המסרים החינוכיים באופן מותאם לקהילת הגן ולשלב ההתפתחותי של הילדים. יש להימנע משימוש בתכנים, המחשות פיזיות והצגת תמונות בעלות תכנים מאיימים. **רק במידה שהילדים מעלים את נושא החטופים, רצוי להתייחס לכך:** "אנן מקוייס ומחכים שכל החטופים יחלרו ישראל". להרחבה, מוזמנות לעיין ב**מסמך לניהול שיח בסוגיות רגישות בגן הילדים**.

7 הנחיות לקראת זמן הצפירה: השנה, צליל הצפירה עלול להזכיר את צליל האזעקות אותן חוו או עדיין חווים ילדי הגן. לכן יש להתכונן למנעד תגובות (בכי, רעד, חרדה, צעקה, היצמדות למבוגר) ולהכילן בחום וברגישות.

- חשוב להסביר מראש לילדים כי **הצפירה שונה מאזעקה:** **אזעקה** - מסמנת לנו להגיע מהר למרחב מוגן, **צפירה** - מסמלת עבורנו דרך לזכור ולכבד חיילים, שוטרים ואזרחים שכבר אינם עמנו.
- הגננת והמבוגרים בגן יהוו מודל לעמידת דום ויציעו לילדים להצטרף אליהם ולעמוד לצידם, אך אין לצפות מהילדים לעמוד דום או לבטא עצבות.
- בזמן הנכון, חשוב להזכיר לילדים כי הצפירה תתחיל בעוד דקות ספורות.
- **ביום השואה** - ניתן להכין את הילדים באותו הבוקר.
- **ביום הזיכרון לחללי מערכות צה"ל** - מומלץ לשוחח עם הילדים על הצפירה ביום הלימודים של ערב יום הזיכרון כיוון שיש צפירה באותו ערב ולהזכיר את הצפירה גם ביום הזיכרון עצמו.

8 הצעה לזמן הצפירה לשיקול דעתן של נשות הצוות:

- לקיים את המפגש בתוך מרחב מוגן - בהתאם למאפייני הישוב והאוכלוסייה.
- ניתן לחשוף את הילדים לצליל הצפירה, כהטרמה סנסורית שתעזור לוויסות בזמן אמת.
- אפשר לעמוד יחד ולהחזיק ידיים, לחבק בובה, לטפל / לעזור לבובה.

9 חשוב לשתף את הורי הגן באשר לדרך ולאמצעים החינוכיים בהם נשתמש להכנת הילדים לקראת ימי הזיכרון על מנת לייצר ולשמר שפה אחידה במסרים של הבית והגן. **המלצה למכתב עבור הורי הגן תוכלו למצוא בקישור זה.**

המלצות לפעילות בימי הזיכרון מטעם האגף לגיל הרך: המרחב הפדגוגי - יום הזיכרון | פעילות עם יצירת אומנות | המלצה לשיח רגשי

נשות חינוך יקרות,

לאורך חודש התקומה חשוב להתחבר למשאבי ההתמודדות האישיים והקהילתיים. **להיזכר בכוחות ובחוסן שלנו ובכל מה שמאפשר לנו להחזיק תקווה ולמצוא נחמה.** אנא שימו לב לעצמכן. שמרו על עצמכן ומצאו עמיתות, חברים או משפחה לדבר ולחלוק עמם הן את צער ימי הזיכרון והן את האופן בו ליווי הילדים והקהילה בתקופה זו משפיע עליכן. במידת הצורך ניתן תמיד לפנות גם למוקד הסיוע הרגשי של משרד החינוך (6552* שלוחה 5).

בתפילה לשובם הביתה של כל החיילים והחיילות, החטופים והחטופות, להחלמתם של כל הפצועים והפצועות, ובתקווה לימים של ביטחון, יציבות ושלוה.